

Katolícky mesačník

číslo 2

jún 1988

Samizdat.sk

V 2. čísle Katolíckeho mesačníka nájdete:

- správu o turíčnej púti v Šaštíne	na str.2
- krátke správy o náboženskom živote vo svete	3- 7
- správu o modlitbovom stretnutí na Velehrade	8- 9
- reakciu na list kard.Tomáška čs.katolíkom	10
- ešte jedno svedectvo o "bratislavskom veľkom piatku"	11-13
- posolstvo kard.Tomáška nekatolíkom	14-18
- ako študijný materiál: poľské teológia oslobodenia	19-24

Bratia a sestry, šírte Katolícky mesačník oklepávaním!

Naši vierozvestovia sv. Cyril a Metod prišli na Veľkú Moravu roku 863, t.j. pred 1125 rokmi. Prinášame báseň:

K tisícstodvadediatemupiatemu výročiu...

Zleteli orly s Tatry
ťahnu ta - k Dunaju,
právo čo im patrí
mlčky si žiadajú:

"... Prehovoriť rečou
- nijakou rebelskou,
len k Bohu modlitbou,
- tou rýdzou slovenskou."

Tisícstodvadsaťpäť rokov...

Prišiel k nám dar písmo,
viery, pravdy, spásy -
pretrval nadvládne
tie pohanské časy.

Národ sa uchoval v časoch cudzích pánov
- dnes má byť dusený svojou vlastnou vládou!?

Tisícstodvadsaťpäť rokov
horia srdcia vierou -
- horieť neprestali
pod náporom diablovi

A ten plamienček
na sviečke čo planie,
vedzte, to je symbol,
vedzte, delá vodní!

Najsvätejšie Srdce Ježišovo, zmiluj sa nad nami!

NA TURÍČE 1988 V ŠAŠTÍNE

Pozp.red.: Redakcia sa snaží pohoťovo informovať o významných udalostiach. Preto uverejňuje túto správu, ktorú pre krátkosť času vypracoval jedinec, a pretože jeden človek vždy má poznatky jednostranné a subjektívne, správa je iste nepresná, neúplná a hodnotenie subjektívne. Redakcia verí, že iné časopisy, ktoré na to budú mať viac času, prinesú o púti lepšie články.

Už doteraz šaštínske púte mali celonárodný charakter - "de jure" tým, že šaštínsky pútnický kostol je bazilika zasvätená hlavnej Patronke Slovenska - Sedembolestnej Panne Márii, a "de facto" tým, že pútnici prichádzali ozaj zo všetkých slovenských diecéz. Tohoročná turíčna púť v Šaštíne bola celoslovenská navyše svojím programom. Čas od 18.hod. v sobotu 21.5. do 6.hod. turíčnej nedele bol rozdelený po 2 hodinách pre každú /rím.kat./ diecézu. Nasledujúci knazi mali zabezpečiť program za svoju diecézu:

sobota	18-20 h.	ThDr.Tibor Slovák /bisk.úr./	nitrianska diec.
	20-22	ThDr.Frant.Tondra /Levoča/	spišská
	22-24	Jaroslav Pecha /Martin/	banskobystrická
nedeľa	0-2	Ing.Anton Konečný /Plaveč/	košická
	2-4	Štefan Opálka /riad.Charity/	rožňavská
	4-6	Jozef Nagy /Závod/	trnavská arcidiecéza

Títo kňazi mali sväté omše s kázňou; zvyšok času /asi hodinu/ vyplnili mládežnícke skupiny pásmami spevov, úvah, modlitieb.

Úvodom do programu bola sv.omša s kázňou Mons.Dr.Jána Čížika /arcibisk.úrad Trnava/ v sobotu od 17.h. V nedeľu ráno od 6. do 7.30 hod. spievali rehoľné sestry ranné chvíly a ďalšie svoje chórové modlitby, o 8.30 mal sv. omšu s kázňou ThDr.Štefan Janega /dekan CMBF/ a o 10.30 slávnostnú sv.omšu s kázňou mal Mons.Ján Sokol, novomenovaný biskup - apoštolský administrátor trnavskej arcidiecézy /za biskupa bude vysvätený 12.6. odpoľudnia v Trnave/. Na túto sv.omšu bezprostredne nadväzovala poklona Najsv.Sviatosti, pri ktorej - ako obvykle - modlitbu predniesol Ďarol Martinec, dekan zo Senice. Odpoľudnia o 14.30 program púte bol zakľúčený litániami. Medzi uvedenými dopoľudňajšími časťami programu voľný čas vyplnili ďalšie skupiny pútnikov svojimi spevmi a modlitbami.

Ako hodnotiť túto šaštínsku púť?

1. S potešením možno konštatovať, že správca svätyne Ján Pašo prijal a realizoval dobre myslené pripomienky k vlnajším púťam:
 - pri diakonoch rozdávajúcich sv.prijímanie stál miništrant s lampičkou na vysokej tyči, takže každý videl, kde sa dáva sv.prijímanie,
 - ozvučenie - aj priestoru pred bazilikou - bolo dobré,
 - usporiadateľov bolo viac a počínali si aktívnejšie ako v minulosti. Tiež treba kvitovať, že domáci p.farár po každej z uvedených sv.omší /azda okrem po 4.hodine/ priliehavými slovami ďakoval celebrantom /takže vznikol dojem, že vôbec nespal celú noc/.
2. Ako pokrok možno hodnotiť aj to, že služobne prítomní členovia Št. bezpečnosti - okrem "nenápadného" fotografovania ľudí - pokiaľ viem - neobťažovali ľudí, nelegitimovali, a cirkevní tajomníci nezasahovali do programu /zodpovednosť preniesli na kňazov/. Tiež možno kvitovať s uznaním, že rakúska televízia mohla v Šaštíne a potom v Bratislave natočiť nejaké zábery a rozhovory /pásmo vysielala Viedeň II. 31.mája o 21.hodine/.

3. Najpôsobivejšie momenty programu boli a najväčšie zážitky a ako reakciu búrlivý potlesk priniesli:

- prosba za príchod Sv.Otca k nám a za zdravie kard.Tomáška pred 20.hodinou v sobotu,
- úsek kázne dr.F.Tondru o tom, že my veriaci máme rešpektovať presvedčenie každého, ale očakávame, že aj ostatní v našej spoločnosti budú rešpektovať naše presvedčenie a priznajú nám rovnaké práva ako každému inému občanovi,
- chvíľa po polnoci, keď bol reprodukován z magnetonového záznamu pozdrav kardinála Tomáška šaštínskym pútnikom, pútnici držali zapálené sviečky a spievala sa - najželanie kardinála - pieseň "Nech slnko svieti kde si ty",
- okolo 5.hodiny, keď bol prečítaný slávny "List otca kardinála Františka Tomáška katolíckym veriacim v Československu",
- nadšený potlesk bol tiež pri príchode a odchode otca ordinára J. Sokola, po jeho kázni a po záverečnej pápežskej hymne.

4. Ako konštruktívna kritika kiež by boli pre budúcnosť zvažované tieto názory:

- v rámci programu púte až 9 sv.omší je azda priveľa; program by mohol byť pestrší, keby sa niektorí knazi zriekli sv.omše a namiesto nej zaradili
 - hodinu, najviac dve adorácie Najsv.Sviatosti,
 - jednu /alebo aj dve/ bohoslužbu slova.Tento raz celkom vypadol sv.ruženec /v mariánskom roku a v mariánskom mesiaci!/, loret. litánie, krížová cesta;
- zdá sa, že všetci celebranti použili 2.alebo 3.omšový kánon. Je to škoda, že nikto nepoužil 1.omšový kánon /rímsky/, ktorý má peknú vložku práve na Turíce. Tým sa ochudobňujeme, keď nevyužívame pestrosť liturg.textov. To isté platí o úkone kajúcnosti;
- ďalej si myslím, že pri sobotných sv.omšiach mohol byť vhodnejšie použitý formulár zo svätodušnej vigílie. Ak sa nemýlim, všetci použili formulár o Sedembolestnej Panne Márii. Trochu čudne sa počúvali slová o slávnosti Panny Márie v čase, keď celá Cirkev oslavuje Ducha Svätého. Súvis s prebl.P.Máriou sa mohol zvýrazniť v kázni a v prosbách veriacich.

Z týchto pripomienok vyplýva, že by asi bola žiadúca väčšia koordinácia medzi knazmi ohľadne programu.

"Pod kritiku" bola hra organistu bohužiaľ práve pri hlavnej sv.omši otca J.Sokola.

- - -

Napriek nedostatkom /veď tie možno azda objaviť vždy a všade!/
som presvedčený, že všetci pútnici /ich počet odhadujem na cca 30.000/ odchádzali zo Šaštína spokojní, vďační Pánu Bohu, Panne Márii aj všetkým, čo akokoľvek prispeli k programu a dobrej atmosfére na púti.

Stanislav

SPRÁVY O NÁBOŽENSKOM ŽIVOTE

IZRAEL

Zvitky rukopisov, nájdené v jaskyniach nad Mŕtvym morom v Qumráne r.1947, boli doteraz iba zčasti rozlúštené. Doterajší výskum nájdených textov ukázal, že dnešný Starý Zákon zodpovedá - s malými odchýlkami - textu spred 100-200 rokov pred Kristom. Súhrn nájdených textovobsahuje okolo 750 zvitkov a fragmentov starozákonných textov v hebrejskom jazyku, a tiež mimobiblických spisov, apokryfných a doteraz neznámych textov z 1.stor.pred Kristom. Je málo pravdepodobné, že by medzi textami nájdenými v Qumráne sa nachádzali texty z Nového Zákona. Väčšina zvitkov a zlomkov sa uchováva v Múzeu Izraela a v Múzeu Rockefellera v Jeruzaleme.

VATIČAN

- 18. apríla prijal Ján Pavol II. na audiencii 5 biskupov a 2 prelátov z Litvy, ktorí prišli do Ríma na návštevu "ad limina". Pápež im povedal v jazyku latinskom a litevskom o.i.: "Viete, ako horúco som túžil byť s vami 28. júna 1987 vo Vilne, v mieste vášho krstu na slávnostnom započatí Jubilea /pozn.prekl.: 600-ho výročia krstu Litvy/, ale nebolo to možné..." Po príhovore k biskupom poveril ich Sv.Otec, aby pozdravili všetkých svojich najbližších spolupracovníkov-kňazov slovami: "Drahí kňazi vernej Litvy! Cez vašich biskupov nech sa vám dostane požehnanie pápeža, ktorý je s vami a miluje vás. Chcel by som vojsť do každého vášho kostola, aby som sa s vami modlil a zúčastnil vašej apoštolskej práce, pokornej, tichej a nezriedka plnej utrpenia...V prostredí, ktoré čerpá svoju inšpiráciu z ideológie otvorene ateistickej, a ktoré tiež podlieha pokušeniu praktického materializmu, úloha, ktorá vás čaká, je bezpochyby namáhavá, ale Pán je s vami každý deň /Mt 28,20/. On prebúda v srdci človeka - a najmä mladého človeka - vždy novú túžbu po pravde a láske. Dokážte vyjsť v ústrety každej duchovnej aspirácii a podporiť každé úprimné hľadanie Boha!"

- 27. apríla 1988 Ján Pavol II. prijal rezignáciu Liudasa Povilonisa, titulárneho arcibiskupa, doterajšieho apoštolského administrátora Kaunasu a Vilkaviškisu, predsedu litovskej biskupskej konferencie. Novým apoštolským administrátorom "ad nutum Sanctae Sedis" kaunaskej arcidiecézy a diecézy Vilkaviškis bol menovaný biskup Juozas Preikšas, doterajší pomocný biskup arcibiskupa Povilonisa. Sv.Otec menoval predsedom litovskej biskupskej konferencie biskupa Vincentasa Sladkevičiusa, administrátora "ad nutum S.S." diecézy Kaišiadorys, a zástupcom predsedu bisk.konferencie biskupa Antanasa Vaičiusa, apoštolského administrátora "ad nutum S.S." diecézy Telšiai a prelatury v Klajpede. /Kedakčný komentár: Malá litovská SSR má 5 biskupov, a všetci boli "ad limina". 5-krát ľudnatejšia ČSSR mala v septembri 1987 tiež len 5 biskupov, a z nich bol "ad limina" iba kard.Tomášek, najstarší./

- Bol publikovaný druhý list Sv.Otca k tisícročiu krstu kyjevskej Rusi. List "Magnum baptisimi donum" /Veľký dar krstu/ je adresovaný zvlášť veriacim ukrajinskej cirkvi /gréckokatolíkom-v ZSSR nelegálnym/.

- Na sviatok sv.Vojtecha Ján Pavol II. slúžil v Ríme sv.omšu pre Poliakov, pri ktorej o.i.povedal: "...spomínajúc postavu tohto najstaršieho patrona Poľska, ideme akoby naspäť po línií jeho životopisu, jeho pozemského života do tej vlasti, z ktorej vyšiel, do toho biskupského sídla, ktorého titul nosil. A modlíme sa, ako sme to urobili počas Najsvätejšej obety, za tých našich bratov, susedov, za cirkev v ich vlasti, ktoré sa nachádza vo veľmi ťažkých podmienkach, za terajšieho biskupa Prahy kard.Tomáška, neobyčajnú osobnosť, prosiac, aby mu Boh dával ešte veľa síl ducha i tela k podávaniu toho svedectva, aké dáva na pražskom dedičstve sv.Vojtecha."

- Po obdržaní oficiálneho pozvania od pravoslávneho moskovského patriarchu Pimena Ján Pavol II. menoval členov delegácií - predstaviteľov Apoštolskej Stolice a predstaviteľov katolíckeho episkopátu na oslavy 1000-ročia krstu Rusi.

Členmi delegácie Apoštolskej Stolice sú: kard.Casaroli, štátny sekretár, kard.Willebrands a o.Pierre Dupray zo Sekretariátu pre jednotu kresťanov, a kard.Etchegaray, predseda pápežskej komisie "Iustitia et Pax".

Medzi predstaviteľov katolíckeho episkopátu patria: kard.Koenig, kard.Trinh Van Can, arcibiskup Hanoja, kard.Glemp, primas Poľska, kard.Martini, arcibiskup Milána, kard.Vaivods, apošt.administrátor Rigy.

KUBA

Prvým americkým kardinálom, ktorý prišiel na Kubu po viac než 25 rokoch, bol kard.John O'Connor, arcibiskup New Yorku. Stretol sa s fideľom Castrom na viac než 3-hodinový rozhovor. Kubánsky prezident o.i.

poprosil hosta o americké lieky pre Kubu. Vyjadril tiež želanie, aby väčší počet rehoľníc sa ujal práce na Kube v nemocniciach a domoch sociálnej starostlivosti.

SEVERNÁ KÓREA /ľudovo-demokratické/

Prvý raz od r.1953 mohla 67členná skupina pútnikov z KĽDR odísť do Ríma a zúčastniť sa na slávnostiach Veľkého týždňa. V skupine boli 2 katolíci a 2 členovia federácie kórejských kresťanov. Pútnikov doprevádzal kňaz John Chang, ktorý pochádza z KĽDR, ale teraz pôsobí v južnej Kórei ako profesor katolíckej univerzity v Seule. Patrila do delegácie Apoštolskej Stolice na konferencii nezúčastnených krajín, ktorá sa konala minulého roku v hlavnom meste KĽDR. Dvaja pútnici katolíci mohli počas pobytu v Ríme pristúpiť po 36 rokoch ku svedci a sv.prijímaniu.

NIKARAGUA

- V hlavnom meste Managua pokračujú rozhovory medzi vládou a opozíciou. Štátny rozhlas "Radio Sandino" obvinil kardinála Obando y Bravo, že je "duchovným radcom" kontrarevolucionárov a ich spoločníkom v zabíjaní civilov. Kardinál pohrozil rezignáciou z práce v národnej zmierčej komisii, ak sa prezident Ortega nebude dištancovať od tohto obvinenia.

- Riaditeľ "Radio Católica" biskup Carballo povedal, že v Nikaragve nastal istý pokrok, najmä v oblasti slobody slova. "Je menší nátlak na cirkev katolícku, menej útokov na kardinála zo strany vládnych komunikačných prostriedkov a je sľúbená všeobecná amnestia."

POĽSKO

- Katolícke stredné školy v Poľsku - s právami štátnych škôl - ohlásujú zápis na šk.rok 1988/9. Je to 10 škôl pre ženskú mládež, z toho 9 všeobecno-vzdelávacích lýceí a 1 gastronomické technikum, všetku vedené rehoľnicami, ďalej 2 školy pre mužskú mládež a to všeobecno-vzdelávacie lýceum s internátom vedené piaristami, a odborná škola s internátom vedená saleziánmi.

- 23. a 24. apríla 1988 sa konali v Hnezdne centrálné oslavy ku cti sv.Vojtecha za účasti kardinálov J.Glempa a Fr.Macharského. Toho roku sa začala novena ku cti sv.Vojtecha pred jubileom tisícročia jeho mučeníckej smrti /997/. Na púti sa zúčastnil delegát kardinála Fr.Tomáška z Prahy kanonik Jan Matějka, ktorý mal tiež krátky prejav. Súčasne na oslavy sv.Vojtecha odcestoval do Prahy v mene poľského episkopátu biskup Jerzy Dąbrowski.

V Prahe kardinál Tomášek požiadal biskupa Dąbrowského o "bratské slovo". Biskup Dąbrowski tlmočil najprv pozdrav Sv.Otca z Ríma, kde bol včera, z talianskej Verony, kde sv.Vojtech prijal biskupské svätenie, a z Poľska - od poľského primasa kardinála Glempa, všetkých kňazov aj Božieho ľudu. Potom poďakoval kardinálovi Tomáškovi za pozvanie a pokračoval: "Úprimne vám prajem kresťanskú odvahu! Túto odvahu prajeme si navzájom, pretože vás nenecháme samotných v búrke. Petrova loďka, ktorou je božia cirkev, zažila takých búrok už veľa. Pomyslite na večer tohto dna, keď boli umčení sv.Peter a Pavol. Pomyslite na ráno tohto dna, keď zomrel mučeníckou smrťou sv.Vojtech. Ako sa vtedy muselo zdať všetko stratené tomu malému spoločenstvu v Ríme, aj kresťanom neskôr. A predsa cirkev, prví kresťania nestratili Boha. Kristova cirkev to prežila a ide ďalej. Už 19 storočí, ale u vás vlastne 1000 rokov, pevne vybudovaná na uholných kameňoch apoštolov Petra a Pavla, na uholných kameňoch sv.Vojtecha, vášho patrona, a nášho Sv.Otca v Ríme." Potom hovoril o úcte sv.Vojtecha v Poľsku a zakončil:"Svätý Vojtech nám túto vieru zvestoval. My za ňu ďakujeme. Preto my Poliaci musíme byť vďační vám Čechom a budeme sa vám kresťansky odvídať." Kardinál Tomášek poďakoval biskupovi Dąbrowskému za každé slovo príhovoru a sľúbil, že bude denne na neho pamätať vo svojich modlitbách.

ZAHRANIČNÁ TLAČ O ČSSR

- si všimla, že konferencia o encyklike "Pacem in terris", organizovaná provládnu, politickou organizáciou československých kňazov, Rímom zakázanou, sa konala v paláci ROH, kde sa bežne konajú stranické zjazdy, a hostia boli umiestnení v dvoch najluxusnejších hoteloch Bratislavy - v "Devíne" a Kyjeve".

- V sobotu 23. apr. sa konala oslava sv. Vojtecha v katedrále sv. Víta v Prahe. Zúčastnilo sa jej asi 4000 veriacich. Hlavným celebrantom bol kard. Tomášek, koncelebrantami biskup Juraj Dabrowski, delegovaný poľským episkopátom, biskup Karel Otčenášek /farár v Ústí n.L./ a početní kňazi.

Biskup Dabrowski pred sv. omšou v českom jazyku odovzdal pozdrav od kard. Glempa, biskupov, kňazov a ľudu Božieho v Poľsku. Zdôraznil, že na relikviách sv. Vojtecha bola postavená cirkev v Poľsku. "My, Poliáci, cítime sa byť dlžníkmi vás Čechov, a vynasnažíme sa odvďačiť sa vám po kresťansky". Veriacich v Československu vyzval k odvahe.

Kard. Tomášek vyzdvihol význam tejto slávnosti ako otvárajúcej desaťročnú prípravu na oslavy 1000-ročia mučeníckej smrti sv. Vojtecha. "Kristove slová: "Budete mi svedkami" sv. Vojtech dosvedčil svojím životom..." Kardinál tiež vyzdvihol význam katolíckych laikov v cirkvi, ako to zvýraznila posledná biskupská synoda v Ríme.

V predvečer slávnosti vo Svätovítskej katedrále bola liturgia slova a adorácia Najsv. Sviatosti v bazilike sv. Markéty v Prahe-Břevnove. Táto bazilika je na teréne kláštora benediktínov, ktorý založil sv. Vojtech r. 993. Bol to prvý mužský kláštor v Čechách. Veriaci zúčastnení na nočnej vigílii spojili sa modlitbami s veriacimi, ktorí súčasne boli zidení na miestach súvisiacich s činnosťou sv. Vojtecha - predovšetkým v Hnezdne, Ostrihome, Mohuči, Verone a Ríme. Na břevnovskej pobožnosti, na ktorej sa zúčastnila predovšetkým mládež, bol tiež prítomný biskup Dabrowski, ktorý práve priletel z Ríma. Vo svojom príhovore podčiarkol svoj osobný vzťah ku sv. Vojtechovi a hovoril o starostlivosti Sv. Otca o cirkev v Československu.

- V spojitosti s blížiacou sa kanonizáciou blahoslavenej Anežky Českej tlač v ČSSR robí kampaň s cieľom ukázať nedostatok "morálnej čistoty" budúcej svätej. "Budúca svätá sa rada miešala do politiky, to isté vidíme teraz pri organizovaní niektorých tzv. akcií za náboženskú slobodu v ČSSR. Za tými všetkými požiadavkami náboženskej slobody sa skrýva nie láska k Bohu a náboženstvu - veď to je v ČSSR zákonom chránené - ale pokusy cirkvi získať späť materiálne statky, ktoré po r. 1948 prešli do vlastníctva štátu. Nejde len o farý a kostoly, ale aj o polia, lesy a priemyslové podniky".

ZSSR

1988

- V interview pre taliansky katolícky denník "Avvenire" z 23. apríla 1988 ruský spisovateľ Andrej Siniavsky /pseudonym Abram Terc/, ktorý žije od r.1973 vo Francúzsku, na otázku o rozkvet kresťanskej literatúry v ZSSR povedal: "Áno, je to udivujúci jav. Naša intelektuálna tradícia bola od základu ateistická, avšak táto kultúra sa začala vyčerpávať a skončila zradou seba samej. Intelektuálne hľadania individuálnym úsilím zostúpili k žľezdám kultúry začiatku 20.storočia a objavili tam bohatstvo kresťanskej myšlienky. Keiste, nie všetka inteligencia dospela k tomu, ale určite jej značná časť." Na otázku, či má pravdu Jurij Nagibin, ktorý tvrdí, že veľká religiozita ruského národa je mýtus, Siniavsky odpovedal: "Netreba generalizovať, ale pokiaľ ide o ľudí žijúcich dnes v ZSSR, myslím, že Nagibin má pravdu."

- Známy britský inštitút pre otázky Východu Keston College oznamuje, že 1. júla majú odovzdať katolíckemu spoločenstvu v Klajpede /Litovská SSR/ kostol Panny Márie Kráľovnej pokoja, ktorý sovietske orgány odobrali hneď po jeho vybudovaní r.1960 a premenili na koncertnú sieň.

- V nenápadnom kútiku denníka Izvestija /10.01.1988,s.6/ sa objavil list zo zapadlého miesta obvodu orenburgského, Buzuluku /pozn.prekl.: významné miesto pre nás!/, podpísaný dosť zvláštne: "A.Illarionov, kňaz, predplatiteľ a čitateľ novin "Izvestija"; ako keby hodnosť predplatiteľa sa hodnotila vyššie ako hodnosť kňaza. To konečne potvrdzuje obsah listu, týkajúci sa záležitostí vôbec nie vidieckych:

"V posledných rokoch veľa známych vedcov historikov, spisovateľov a publicistov, mysliacich nezáujate a objektívne, zdôrazňuje priaznivý vplyv pravoslávnej cirkvi na tvorbu ruskej štátnosti, jej úlohu v rozvoji kultúry, umenia, v zavádzaní hlboko racionálneho a efektívneho hospodárenia /najmä v kláštoroch/. Ako kňaz Ruskej pravoslávnej cirkvi súdim, že cirkev v osobách kňazov môže aj teraz vnieť nemalý vklad k urýchleniu procesu prestavby spoločenstva, demokratizácie, tvorenia nového myslenia, usmerňovania duší a chovania ľudí podľa odvekých všeobecných noriem mravnosti a etiky. "ateraz niektorí miestni zodpovední činitelia /v podstate nezodpovední/ tvrdia, že "perestrojka sa netýka členov cirkvi", hoci sú občanmi, a slová, že "perestrojka má dôjsť do všetkých oblastí sovietskeho života", sa vraj ich netýkajú. Nerozumiem, prečo sa netýkajú? Pre nás predsa je cenné všetko dobré a užitočné, čo sa odohráva v Sovietskom Zväze."

/Jan Varco, Led č.20/

- "Sovietskaja kultura" píše: "Stalin ničil milióny najlepších, najpodnikavejších a najnadanejších ľudí. Skutočné rozmery našich strát za toto obdobie ešte len spoznáme. Najdôležitejšie je ale to, že Stalinovi sa podarilo vytvoriť ideálny totalitný štát, v ktorom jeho osobná vláda sa rozpresterala na všetko - na hospodárstvo i vedu, literatúru i umenie."

Na turíčnu vigíliu 21.5. od 15. do 18.30 hod. sa konalo vo velehredskej bazilike "modlitbové zhromaždenie za náboženskú slobodu v Československu". Bol tam prednesený tento prejav:

Drahí priatelia, bratia a sestry!
Pokoj Vám!

Vítam Vás všetkých týmto radostným pozdravom, ktorým sa Ježiš po svojom vzkriesení zvitál s vystrašenými apoštolmi. Hneď na to dodal: "Prijmite Ducha svätého..." To je dôvod, prečo sme sa dnes zišli na tomto modlitebnom zhromaždení: aby sme prijali Ducha svätého. Práve dnes, v predvečer Turíc.

V poriadku hodnôt, ktorý stanovil Pán, musíme ale najprv prijať Jeho pokoj. Ten pokoj, ktorý On prináša stále do našej národnej minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Pokoj, ktorý tak iskrivo sa zrkadlí v živote našich svätých a svätíc.

Tohto roku uplynie 1125 rokov od príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Ich duchovné dedičstvo sa musí stať novým zdrojom našej vnútornej sily a odvahy, ako tomu bolo v 19. storočí, keď sa cyrilometodskej myšlienky ujal moravský kňaz, teológ a národný buditeľ František Sušil, od ktorého smrti toho roku uplynulo 120 rokov. V jeho diele pokračoval nezabudnuteľný olomoucký arcibiskup a ľudomil, tu na Velehrade pochovaný Antonín Cyril Stojan, ktorý zomrel pred 65 rokmi. Obe jubileá nesmieme zabudnúť, veď ide o osobnosti, ktoré v duchovnej plytkosti starého rakúskeho katolicizmu prebudili vieru moravského ľudu k novému životu práve poukázaním na cyrilometodské dedičstvo. Im vďačíme za to, že aj dnes, napriek ateistickému tlaku, neprestáva byť pravdivý posledný verš známej cyrilometodskej piesne "Bože, čos ráčil": "Viere vždy verní budú Moravané...".

Túto vernosť preukázali najmä v tomto roku. Z Moravy vzišla známa podpisová akcia s 31 bodmi. Pri tejto príležitosti chceme vysloviť svoju vďaku všetkým, ktorí ju zostavili, šírili a zbierali podpisy. Obzvlášť chceme poďakovať moravskému rodákovi Otcovi kardinálovi Tomáškovi, ktorý opäť dokázal, že je dobrým pastierom svojej Cirkvi a podpisovú akciu podporil. Vrelo tiež ďakujeme katolíkom z Čiech a zo Slovenska za solidaritu a pomoc: českým veriacim za veľkolepý program desaťročia duchovnej obnovy pred milénium mučeníckej smrti sv. Vojtecha, slovenským kresťanom za príkladnú statočnosť, ktorá sa nezľakla ani obetí.

Náboženská obroda vždy začína tam, kde sa veriaci prestávajú báť. Veď Kristus Pán povedal: "Kto ma vyzná pred ľuďmi, toho vyznam aj ja pred svojím nebeským Otcem..." Vyznanie viery dnes nadobúda svoju konkrétnu podobu v stále hlasnejšom volaní po odstránení ponižujúceho štátneho dozoru nad Cirkvou, keď kňaz k tomu, aby mohol vykonávať svoju posvätnú službu, vyplývajúcu z vysviacky, potrebuje tzv. štátny súhlas, keď neverecká štátna moc nepovoľuje nič iba zvyčajnú bohoslužbu v kostole, keď veriacim je odopieraná možnosť duchovných cvičení a ľuďom, ktorí majú reholné povolanie, sa nedovoľuje jeho realizácia, pretože rehole boli v roku 1950 brutálne a protiprávne zlikvidované, keď sa katolíkom nedostáva prakticky žiadnej náboženskej tlače a literatúry, keď sú postihovaní duchovní za úspešnú pastoráciu medzi mládežou. Ak do tohto pochmúrneho koncertu zaznievajú falošné tóny, že vraj tento stav Cirkvi a veriacim vyhovuje, potom je potrebné jednoznačne dať najavo, že pravý opak je pravdou. Nebojme sa pravdy! Pán Ježiš povedal: "Pravda vás oslobodí!" Pravda, ktorá je nerozlučne spojená s láskou, pretože kde je nenávisť, tam nemôže byť žiadna pravda. Odhodme preto dnes, v tento svätodušný predvečer, spolu so zbabelosťou a lžou aj nenávisť. Ako kresťania, Kristovi učeníci a svedkovia, chceme Pána prosiť o to, aby sme sa prestali báť a zo strachu luhať. Chceme od tejto chvíle

hovoriť pravdu, aj za cenu osobných obetí. Pravdu o ponižujúcom postavení kresťanov v tejto krajine, o náboženskej neslobode a o nerešpektovaní ľudských práv. Nebudeme to však robiť s nenávisťou v srdci a domáhať sa nápravy násilnými konfrontáciami. Toto nie je naša cesta, dôstojná svedkov Kristových a duchovných dedičov svätých solúnskych bratov.

Našimi zbraňami sú, ako píše sv. Pavol v 6. kapitole Listu Efezanom, pravda, spravodlivosť, pokoj, viera a "meč Ducha", t.j. Slovo Božie. O túto "plnú výzbroj Božiu", ktorú tak naliehavo predpisuje sv. Pavol, chceme prosieť Ducha svätého, lebo On jediný, Darca darov premnohých, ju môže poskytnúť pre zásluhy Kristove.

Oficiálna propaganda zas bude tvrdiť, že nám ide o destabilizáciu socialistického zriadenia, na popud Západu. K tomu treba povedať jasné a jednoznačné nie! Nežiadame nič iného než náboženskú slobodu na úrovni všetkých civilizovaných európskych štátov. Generálny tajomník sovietskych komunistov Michail Gorbačov pri nedávnom stretnutí s pravoslávny patriarchom Pimenom otvorene priznal krivdy sovietskeho štátu spáchané na veriacich občanoch a oznámil prípravu zákonných úprav v tejto oblasti. Povzbudení týmto príslubom budeme stále naliehavejšie a hlasnejšie žiadať v našej krajine to isté. Nevzdáme sa, vytrváme, dokiaľ nepozdravíme slobodu Cirkvi v našej vlasti! Dejiny všetkých čias ukazujú, že žiadna svetská moc, i keď disponovala sebelepším represívnym aparátom, nedokázala úspešne vzdorovať sústredenému tlaku ľudí, bojujúcich iba silou pravdivého slova, ktoré odpúšťa a modlí sa za nepriateľov, ochotných riskovať všetko, len aby nemuseli prepožičať svoje ústa lži. Ani v našej vlasti to nemôže byť inak.

Svätí Cyril a Metod, napriek nepriazni mocných, napriek prenasledovaniu a väzneniu arcibiskupa Metoda nemeckými biskupmi, dosiahli nakoniec svoj cieľ: viera Kristova sa na Morave ujala. Fr. Šušil a A. C. Stojan mali proti sebe rozsiahly byrokraticko-policiajný aparát habsburského Rakúska, ktorý nechcel pripustiť národnú obrodu Moravanov vzkriesením cyrilometodskej myšlienky. Napriek tomu nad ním zvíťazili, pretože mali "plnú výzbroj Božiu". Moravania si uvedomili, že v ich žilách koluje slovanská krv, že sú dedičmi odkazu kniežata Rastislava, vo všetkých moravských kostoloch a na zhromaždeniach katolíkov hlaholil cherubínsky spev piesní "Ejhle oltář..." a "Bože, cos ráčil...", v liturgii sa presadila vedľa latinčiny tiež cyrilometodská starosloviencina.

Bratia a sestry, v tom je dôkaz, akú silu má dobrá a ušľachtilá myšlienka, ak je systematicky a bez násilia neúnavne hlásaná tými, ktorí sú za ňu ochotní obetovať svoju kariéru, pohodlie a blahobyť. V našej krajine ide teraz o ideu ľudských práv, ich rešpektovanie, na prvom mieste slobody svedomia a náboženstva, ako stále zdôrazňuje náš sv. Otec Ján Pavol II. Na nej závisí aj nami tak očakávané moravské národné prebudenie, ktoré bude prebudením duchovným, precitnutím zo spánku konformizmu, praktického materializmu a nezájmu o duchovné hodnoty.

Na nás tu zhromaždených záleží, na našej otvorenosti voči vanutiu Ducha, nakoľko sa to podarí. Aby sme v tomto roku a v tomto vážnom čase nezlyhali, prosme Pána o pomoc modlitbou sv. Cyrila za moravských Slovanov, ako sa zachovala v jeho životopise: "Hospodine Bože, ktorý si ustanovil ku svojej službe anjelov, rozpál nebesia, stvoril zem, a všetko čo je, v bytie priviedol, ktorý vždy plníš vôľu tých, ktorí sa ťa boja a zachovávajú tvoje prikázania: vypočuj našu modlitbu a daj nám všetkým jedno srdce a nás, svoj svorne zomknutý ľud upevni v pravej viere a vdýchni do nášho srdca pravoverné vyznanie a slovo svojej náuky! Veď aj to je tvoj dar, že si nás nehodných poslal hlásať svojho Krista. Zasiahni svojou mocnou pravícou, aby všetci prevolávali slávu Tvojmu Menu, Trojjediná Sila! Amen".

Príď, Duchu Stvoriteľu, a obnov nás!

Listy kardinála Tomáška vláde ČSSR a katolíkom Československa, uverejnené v našom 1. čísle, vyvolali na Slovensku nadšený súhlas. Kde boli čítané, vyvolali dlhotrvajúci potlesk. Kardinálovi boli zaslané prejavy vďaky a súhlasu. Jeden taký list uverejňujeme:

Bratislava, 16.mája 1988

Náš milovaný Otec kardinál!

I keď tento môj list nedávam podpísať ďalším bratom a sestram vo viere, uistujem Vás, že rovnaké city úcty a vďačnosti voči Vám majú všetci slovenskí katolíci, s ktorými som hovoril, a je ich mnoho, takže oprávnené môžem písať v množnom čísle.

Pán Boh Vám zaplať zdravím, darom ducha Svätého a raz večnou slávou za celé Vaše životné dielo, ale teraz Vám zvlášť vrelo ďakujeme za list vláde ČSSR a list nám československým katolíkom, ktoré sme mali možnosť počúvať z Vatikánskeho rozhlasu! Týmito listami ste dôstojným a nádherným spôsobom uzavreli a uplatnili našu podpisovú petíciu, ktorú ste podporili Vašou výzvou z 4.I.1988.

Priznáme sa, že sme už trochu netrpezlivo čakali na oznámenie z Vašich - jedine kompetentných úst, koľko sa nazbieralo podpisov a čo sa s nimi stalo. Obsah Vašich listov predstihol naše očakávania! Plne podporujeme Vaš apel vláde, že už nemožno odkladať riešenie mnohých bolestných stránok postavenia katolíckej cirkvi a jednotlivých veriacich v našom štáte. Sľubujeme Vám, že splníme Vašu výzvu ďalej sa angažovať a dožadovať sa riešenia všetkých tých otvorených problémov. Uistujeme Vás, že nie ste "generálom bez vojaka". Vieme, že všetky Vaše postoje sú zhodné s postojmi Sv.Stolice a menovite Sv.Otca, teda vieme, že sú nepravdivé pokusy spechybňovať túto zrodu. Plne Vám veríme a uznávame Vás za najvyššiu cirkevnú autoritu v ČSSR, teda aj nás slovenských katolíkov /najmä kým nemáme arcibiskupa/. I keď nemáte jurisdikciu v slovenskej cirkevnej provincii, Vašou osobnosťou a postojmi ste si získali maximálnu duchovnú a morálnu autoritu u nás na Slovensku.

Ďakujeme Bohu, že Vás máme, a prosíme Ho, aby Vám dával silu ešte dlho zastávať Vaš čelný arcipastiersky úrad!

Pochválený buď Ježiš Kristus!

J.Em.

Fr.kardinál Tomášek

P r a h a

Dr.Vladimír Jukl v.r.

Slávičie údolie 14

811 02 Bratislava

EŠTE JEDNO SVEDECTVO O "BRATISLAVSKOM VEĽKOM PIATKU"

Bratislava sa stala hlavným mestom sveta. Doteraz sa o nej nikdy toľko a tak nehovorilo, ako práve v týchto dňoch a celkom právom. Všetko, čo o tejto manifestácii rozliční domáci a zahraniční pozorovatelia hovoria, je doslova pravda, len v jednom nemajú pravdu, že tam bolo dvetisíc veriacich - hej, bolo ich toľko, ale len tých, ktorým sa podarilo i pri takých strašných drakonických opatreniach dostať sa na Hviezdoslavovo námestie. Mal som možnosť trochu podrobnejšie obhliadnuť to ohromné množstvo ľudí so sviečkami, ktorí sa už nemohli dostať na námestie, ale museli zostať v postranných uliciach.

Opíšem svoje vlastné zážitky a skúsenosti, aby ste poznali skutočný stav manifestácie, ktorý bude iba doplnením referátov domácich i zahraničných pozorovateľov. Hovorili a hovoria pravdu. Mal som možnosť porovnávať a takto si overiť skutočnosť. Naši bagatelizovali, prekrúcali, luhali a nehanbili sa za svoje mrzké počínanie.

Platí staré príslovie: Koho chce Pán Boh potrestať, vezme mu rozum. Celkom iste týmto ľuďom vzal milý Pán Boh rozum, lebo narobili toľko gigsov a volovín, že celá Bratislava sa tomu smeje a nikto neberie vážne tieto písacky.

V onen "Veľký piatok Bratislavy", ako sa teraz volá tento deň všade, električky a všetky dopravné prostriedky už boli smerom do mesta odstavené, resp. presmerované inde. No ľudia šli peši a v dažďi, hoci im treba bolo ísť ďaleko. Starí, ženy, mládenci, dievčatá, babičky, dospelí, to všetko smerovalo na námestie. No darmo sme sa usilovali dostať na námestie, podarilo sa to iba tým, ktorí sa už skoršie tam dostali, ale o pol šiestej všetky prístupy z vedľajších ulíc boli hermeticky uzavreté. Zo zadnej strany divadla ohromné množstvo ľudí sa márne usilovalo dostať na námestie. Ulice zprava i zľava boli dokonale uzavreté. Uniformovaní policajti, tajný, unif., tajný, unif., tajný, uprostred žltý anton, zas v takom istom poradi a tak to bolo na všetkých prístupových uličkách, od Dunaja, od Carltona, od hotela Devín - to všetko bolo takto uzavreté a podobne aj z Nálepčkovej ulice /býv. Laurínska/, od korza, všetky pasáže obsadené, z Jiráskovej /Ventúrska ulica?/ smerom na Univ. knižnicu. Všetko som pochopil, na dážď som nepozeral, bol som bez dáždnika, liaľo poriadne. Nakoniec som šiel až k Dómu a na koniec ulice, kde je tiež prechod na Hviezdoslavovo námestie. Akosi zabudli na túto možnosť dostať sa na námestie. Tam som videl už najmenej do 5-6 tisíc ľudí pod dáždnikmi, z jednej i druhej strany, od Dunaja a nového mosta /SNP/. Aj ja som sa k nim pripojil. A celé toto množstvo ľudí sa pomaly dalo do pohybu smerom na Hviezdoslavovo námestie. Postupovali sme z obidvoch strán námestia, zaplnili sme celé pristanstvo, po obidvoch stranách námestia. Dostali sme sa asi do prvej tretiny námestia, za Hviezdoslavov pomník, kde teraz stojí veľmi oškľivá socha herca A. Bagara. Nad hlavami boli rozprestreté dáždniky, v druhej ruke všetci držali zažaté sviece a celé toto zhromaždenie sa vrúčne modlilo ruženec, potom zase Zdravas, Otčenáš a zas ruženec. Pomaly sme stále viac postupovali na námestie. Tu sa ešte báci rozpomätali, že zabudli uzavrieť námestie od mosta a Dunaja, zo zadnej strany námestia. Keď to zhromaždenie začalo sa modliť, naraz zo všetkých húkačiek, klaksonov, zo spustených motorov B začalo také

hučanie, že to iste bolo počuť ďaleko od námestia, s najväčšou silou sa ozývali všetky sirény na autách, ktorých tam bolo okolo 50-60, húkačky na žltých antonoch, na policajných autách, že takéto čudo mohol naozaj vymyslieť iba pekelník. My sme sa však i naďalej veľmi pomaly posunovali na námestie, ale potom sme museli pochod zastaviť. Nebol som celkom vpredu, ale tí, čo boli, zabudali pohyb policajných áut proti nám. Ak by sme neboli narýchlo ustúpili, tak by nás boli pomliaždili. My sme sa však ešte mocnejšie pustili do modlitby Zdravas a Otčenáš, že sme prehlušili aj klaksony a húkačky áut, a to ich ešte viac rozpajedilo. Auto cúvlo a my sme sa znovu dali do pohybu na námestie. Potom sa proti nám z jednej i z druhej strany námestia znovu pustili autá, priamo na nás, zase sme sa ustúpili a to sa opakovalo ešte zo tri razy. Keď potom auto znovu ustúpilo, tu sa naraz prihnali žlté antony a z nich povyskakovali sami čerti. Boli to príslušníci vybraných policajných jednotiek, vycvičené na rozháňanie zhromaždení, ktoré sa cvičia v kasárnach v Pezinku a boli prvý raz nasadené proti bezbranným a tichým ľuďom, ktorí sa tichúčko modlili, nikoho neprovokovali, nevyvracali autá, nerabovali obchody. A proti takémuto zhromaždeniu nasadili vycvičených a alkoholom podgurážených divochov.

A tu som zažil to, čo som v živote ešte nezažil. Pustili sa do nás s obuškami, začali nás mlátiť hlava-nehlava, starých, ženy, chlapov i mláďencov. Na hlavách mali helmy, v pravej ruke ťažké pendrekky, v ľavej ruke chrániče z plexiskla, ako to vidieť na obrazovkách v Kórey, ako polícia rozháňa demonštrantov, ktorí rozbíjajú výklady, podpaľujú autá a rabujú - nahuckaní ultraľavičiar-skými živlami. Tu nič takého nebolo a predsa sa do nás pustili. Nuž neostávalo nič iné, ako sa pobrať späť rýchlym krokom. No mnohí nestačili sa ubrániť útekou ich tvrdým úderom a aj mne sa ušli dva poriadne údery pendrekom a dva razy ma tak sotili, že som pozbieral všetky sily, aby som nespadol, lebo keby som bol padol, boli by ma poriadne stíkli, alebo aj dobili. Potom vrhli na nás vycvičených psov, ale našťastie s náhubkami, ale daktorých ľudí aj povalili. Iných, sám som to videl, mocní zabijáci chytili za golier, priskočili ešte ďalší dvaja-traja chlapi a s celou silou ich pohádzali do antona. Na stanici iste potom dostali poriadny výprask.

Keď nás napokon vytlačili až smerom k Dómu, ešte sme sa pozerali na týchto chlapíkov, ale kto sa opovážil slovom ohradiť sa proti ich zákonom, hneď priskočili a človeka bili hlava-nehlava. Pomaly ľudí vytlačili i z ľavej strany námestia až na most SNP a my sme sa potom pustili smerom po Laurínskej ulici k prechodu na námestie na Ventúrskej ulici /Jiráskovej/ a tam i naďalej bol prístup na námestie uzavretý. Tam sa opäť zhromaždili veľké zástupy ľudí a tu naraz sa proti nám vyrútilo niekoľko policajných áut a rovnú na nás. Za nimi sa prihnalo niekoľko antonov a z nich povyskakovali ďalší zabijáci a znovu sa pustili do nás a začali nás rozháňať a mlátiť ako kde koho zastihli pendrekmi celou silou. Začali na nás revať, aby sme sa stratili preč, lebo nás všetkých pozabíjajú. Ešte chcem pripomenúť, že pri vytlačení z námestia, celé priestranstvo sa potom ozývalo volaním: Gestapo, gestapo, fašisti, fašisti. To ich rozzúrilo do nepričetnosti. To bola iba obrana nevinných ľudí, bitých a prenasledovaných a nie dajaké politické provokácie, vychádzalo z úst a srdca roztrpčených ľudí. Nie účastníci tichého zhromaždenia provokovali, ale organizátori tohto prepadu pokojných a modliacich sa ľudí, bola to iba obrana nespravodlivo napadnutých a nevinných ľudí a preto sa nemožno čudovať, že až takto vyvrcholilo.

Ján Chalúpka kedysi napísal, ak sa nemýlim, satiru na molomeštiakov a výsmech falošných hrdinov: Dve buchy a tri šuchy. Mne sa ušlo z toho iba dva buchy a dva šuchy, nie som malomeštiak a nehanbím sa za to. Pravú ruku mám ešte trocha modrú a ma aj pobolieva. Ale pre Božiu vec hodno aj trocha priniesť obeť, všetko "Ad maiorem Dei gloriam!"

Tak toto bol Veľký Piatok Bratislavy, v deň Zvestovania Pána. Na začiatku som napísal: Koho chce Pán Boh potrestať, odoberie mu rozum. To sa tu presne ukázalo. Narobili hanbu Bratislave, dosiahli to, čo nechceli, ale čo veľmi osožilo na prebudenie ospalých katolíkov. Tie sviatky boli nádhernou ozvenou hlúpych a nerozmyselných opatrení kapustných hláv SSR. Aké následky si z toho vyvodí strana, to sa uvidí. Asi všetko zostane po starom. Pre nich je to tým horšie, pre Cirkev je to víťazstvo.

O udalostiach na druhej strane námestia nemôžem referovať, to už povedali iní a to sme počuli z patričných referátov. Nebol som na druhej strane námestia. Stále pršalo, klobúk bol taký mokrý, že vážil isto viac ako dve kilá a kabát aspoň 7-8 kíl. Ak by sa neboli robili také protopatrenia, na tejto tichej manifestácii by sa zúčastnilo najmenej 80 tisíc ľudí. Autá a autobusy od Trnavy, Seredi, Nitry, ba až od Topolčian zastavovali pred mestom a nepustili do mesta. Mesto vyzeralo ako pri povstaní, všetko bolo hore nohami, ale nie vinou tichých manifestantov, ale vinou antimanifestantov. No i za takých drakonických opatrení sa na manifestácii v postranných priestoroch a uličkách zúčastnilo do 20-25 a možno do 30 tisíc veriacich z celej Bratislavy, ale aj z jej okolia. Preto ma hnevá, že stále sa opakuje, že brutálne rozohnali manifestáciu 2 tisíc manifestujúcich veriacich. To predsa nie je pravda. Pravda je taká, ako spomínam a to potvrdzujú aj iní svedkovia z iných miest námestia a uličiek okolo námestia. A ešte som nehovoril, čo sa robilo na pracoviskách, ako sa vyhrážali študentom, ako už vo štvrtok prepustili vysoké školy i stredné školy, prepustili klerikov zo seminára. No i napriek tomu vo viacerých internátoch horeli sviečky v oblokoch. A keď hľadali, kto zažal sviečky, nenašli nikoho. Chalúpka napísal: Nemožno napísať satiru... O tomto škandále a o správach tejto vlády, skutočne napísať satiru, čiže možno písať satiru.

Nehovoril som ešte nič o postrekovacích autách so špinavou vodou, ktorou silným prúdom postrekovali tichých a modliacich sa ľudí, nič som nehovoril o vodných delách a slzných bombách...atď. Je to už viac dní a stále sa hovorí aj tu v Bratislave a aj vo svete. Tak im treba, nerozumným. Väčšiu hanbu si už nemohli prichystať, akú si sami spravili. Treba povedať, že azda ako reakcia na brutálne rozohnanie tichej manifestácie z 25.marca t.r. bola odpoveď veľkých zástupov veriacich na sviatočných bohoslužbách, na ktorých najmä mládež sa zúčastňovala v dosiaľ nevídanom množstve. To sa týka nielen prítomnosti na bohoslužbách, ale aj pri pristupovaní k sviatostiam. Pred spovedelicami stáli nekonečné rady kajúcnikov najmä z radov mládeže a prejavovali takú vrúcnu zbožnosť, že aj starých veriacich musela hlboko dojímať ich sústredená a neformálna zbožnosť, ako doteraz sme pozorovali tiež, ale nie v takom veľkom počte u mladých ľudí.

9.4.1988.

VELIKONOČNÍ POSELSTVÍ
PRAŽSKÉHO ARCIBISKUPA FRANTIŠKA KARDINÁLA TOMÁŠKA
DUCHOVNÍM A VĚŘÍCÍM VŠECH KŘESŤANSKÝCH CÍRKVÍ
A VŠEM LIDEM DOBRÉ VOLE V NAŠÍ ZEMI

Bratři a sestry!

Jmónem katolických věřících Vás s úctou a láskou pozdravuji a přeji Vám všem k svátkům Kristova vzkříšení pokoj a dobro.

Kůž se v nás všech o těchto velikonocích silněji rozhoří víra a s ní i opravdová touha, aby se na nás naplnila slova našeho Pána, kterým se za nás modlil k Otci v předvečer svého utrpení: "aby všichni byli jedno, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že ty jsi mne poslal." (Jan 17,21). Bůh nás všechny probudil k novému životu spolu s Kristem (Ef 2,4-5); nezapomínejme, že znakem tohoto nového života je též vytrvalé úsilí o jednotu, jak nás k tomu vybízí apoštol Pavel: "Onášejte se navzájem v lásce a úsilovně hledejte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi; skrze všechny působí a je ve všech". (Ef 4,2-6)

Jednotu připravujeme svou touhou a svými modlitbami, vytváříme ji však také spoluprací při láskyplné službě světu, to jest všem lidem, službě, která je neodlučitelnou součástí našeho křesťanského svědectví. Nás všechny Kristus poslal, abychom v tomto světě byli solí (Mt 5,13), světlem (Mt 5,14), kvasem (Mt 13,33), abychom prokazovali lásku všem, i nepřátelům (Mt 5,43-48), abychom se ujímali všech, zvláště potřebných, a jako on uzdravovali každou nemoc v lidu a každou chorobu (Mt 4,23; Mk 16,18) a tak ve všem přinášeli hojné ovoce (Jan 15,8). Víme, že každý věřící člověk ani církevní společenství nežije pro sebe, nýbrž pro Krista (srv. Řím 14,7-8) - a že bytí pro Krista znamená bytí pro druhé, pro všechny lidi.

Odpovědnost věřících za svět, ve kterém žijeme, si katolická církev připomněla na II. Vatikánském sněmu, který současně zdůraznil ekumenický ráz tohoto poslání: "Když ovšem církev sleduje svůj cíl, to je spásu, nejen že zprostředkuje člověku božský život, nýbrž ozařuje též jakýmsi způsobem celý svět, jeho odleskem, a to hlavně tím, že ozdravuje a povyšuje důstojnost lidské osoby, upevňují soudržnost lidské společnosti a dodává každodennímu lidskému počínání hlubší smysl a význam. Církev je proto přesvědčena, že prostřednictvím svých jednotlivých členů a celé své pospolitosti může přispět tímto způsobem k zlidštění lidské rodiny a jejich dějin. Katolická církev mimoto s radostí vysoko hodnotí to, čím jiné církve a církevní společenství přispívají společnou prací k uskutečnění tohoto úkolu." (konst. Radost a naděje, 42).

Na jiném místě téhož dokumentu sněm uvádí: "sjednocení křesťanů dnes očekávají a po něm touží i mnozí, kdo v Krista nevěří. Čím více se bude tato jednotu zdokonalovat mocným působením Ducha svatého v pravdě a lásce, tím více bude celému světu předzvěstí jednoty a míru. Snažme se proto spojenými silami a formami ..., abychom se každým dnem lépe přizpůsobovali evangeliu a bratrsky

spolupracovali ve službě lidské rodině, která je v Ježíši Kristu povolána do rodiny Božích dětí" (tamtéž, 92).

Je třeba, abychom my křesťané zkoumali znamení času a nepromarnili žádnou příležitost k prohlubování vzájemného společenství ve všestranné službě lidem dnešního světa. V duchu naděje a důvěry v Pána dějin máme též pozorně sledovat vývoj společnosti, v níž žijeme, a odkrývat stále nové možnosti jak odpovídat v duchu evangelia na její potřeby. Kristus, který ví, co je v člověku (Jan 2,25), i dnes ukazuje na potřeby zástupů a svým učedníkům, kteří tu stojí se zdánlivě prázdnými rukama, přikazuje. "Dejte vy jim najíst!" (Mk 6,37)

Z čeho však můžeme obohacovat druhé, ne-li z pokladu víry, který nám byl svěřen, a čím lépe naplníme vůli našeho Pána než stálou ochotou brát na sebe břemena druhých (Gal 6,7)?

Vědomí křesťanské odpovědnosti za celkový, zejména pak duchovní a mravní stav našeho národa a celé naší společnosti vzbudilo mezi našimi věřícími myšlenku DESETILETÍ DUCHOVNÍ OBNOVY!

Tato duchovní iniciativa má přispět k uzdravování a prohlubování našeho života k pokání, smíření, zhojení jizev naší minulosti, ale především k poctivému hledání pravdy, vnitřnímu obrácení a čerpání nové mravní síly.

Toto desetiletí má být naší přípravou na vstup do třetího tisíciletí křesťanských dějin. Chceme se v něm učit novému způsobu života, opřenému o trvalé hodnoty, na nichž by bylo možno budovat civilizaci lásky a úcty k životu, zejména respektu k hodnotě a právům lidské osoby - nikoliv civilizaci smrti, násilí, konzumu a bezohledné manipulace s přírodou i lidmi. Věříme, že obranu života před jeho současným ohrožením nelze uskutečnit bez hluboké proměny myslí a srdcí, bez trvalé péče o duchovní a mravní rovinu života.

Je proto přirozené, že v tomto úsilí nelze pominout křesťanství, které po staletí zdůrazňuje vertikální rozměr lidského života a celé skutečnosti a které je i obhájcem přirozených hodnot. Bez křesťanství nelze plně porozumět duchovnímu dědictví naší minulosti, které chceme vědomě rozvíjet. Hodnoty křesťanské víry však nelze zanedbávat ani při vytváření kultury budoucnosti, pokud má tato kultura vyjadřovat vskutku celostní chápání člověka a světa.

Desetiletí duchovní obnovy je výzvou inspirovanou evangeliem. Tato výzva se však neobrací pouze na církevní společenství nebo jen na lidi věřící. Tato cesta je otevřená spolupráci a přínosu všech lidí, kteří si uvědomují, že naději v dobrou budoucnost národa nelze oddělit od toho, co tradice nazývala "péče o duši". My věřící jsme přece mnohými svazky přátelství, příbuzenství, sousedství a spolupráce spojeni s bližními, kteří nesdílejí plně naši křesťanskou víru. Právě z tohoto společenství života s nimi víme, nakolik hodnoty, o něž jde v tomto obnovném díle, vyjadřují hlubokou touhu i jejich srdcí.

Každý rok tohoto desetiletí je zaměřen na určitou důležitou oblast našeho života. Každý rok ponese jednu stěžejní myšlenku, vycházející ze základních výzev Kristova evangelia a navazující na přikázání Desatera.

Ve světle těchto výzev se má v jednotlivých letech do dané oblasti soustředit obnovené úsilí: Naše modlitby, kázání a rozjímání evangelia, studium a odborná práce, společné úvahy v rodinách, farních i jiných křesťanských společenstvích, v ekumenických setkáních i v dialogu s těmi, kteří nesdílejí naši víru. Mnohá témata se rovněž nabízejí jako inspirační zdroje pro tvůrčí díla myslitelů a umělců. Především však chceme společným směrem orientovat konkrétní činy - ať už jde o iniciativy ve prospěch potřebných či o jiné projevy lásky, která přikrývá množství hříchů (srv. 1 Petr 4,8) a o skutky, které jsou ovocem pokání (srv. Mt 3,8). Víme, že mnohé zlo lze přemoci modlitbou a postem (srv. Mt 17,21). Známe hodnotu křesťanského putování, které vyjadřuje ochotu vyjít z navyklých kolejí a ze starého způsobu života a uvést své kroky na cestu pokoje (Lk 1,79). Poučení tradicí a otevření soudobému poznání chceme na této cestě jako moudrý hospodář z Ježíšova podobenství spojovat hodnoty nové i staré (srv. Mt 13,52).

Zaměření jednotlivých let má tutu posloupnost:

1988 SLUŽBA ŽIVOTU

Nezabiješ! Milujte se navzájem, jako jsem já miloval vás!

1989 VÍRA V MODERNÍM SVĚTĚ

V jednoho Boha budeš věřit! Obráťte se a věřte evangeliu!

1990 POSVĚCOVÁNÍ ŽIVOTA A HARMONICKÝ ŽIVOTNÍ STYL

Pomni, abys den sváteční světil!

1991 RODINNÝ ŽIVOT

Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj! Neseemilniš! Nepožádáš manželky bližního svého!

1992 VÝCHOVA - VZDĚLÁNÍ - TRADICE

Cti otce svého i matku svou!

1993 PRAVDA A SPRÁVEDLNOST

Nepromluviš křivého svědectví! Já jsem se proto narodil, abych vydal svědectví pravdě.

1994 PRÁCE A SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST

Nepokradeš! Ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce.

1995 DUCHOVNÍ A TĚLESNÁ KULTURA OSOBNOSTI

Bůh stvořil člověka k svému obrazu

1996 EVANGELIZACE A MODLITBA

Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky!

1997 KRISTUS - PÁN DĚJIN A OTEC BUDOUCÍHO VĚKU

Obnovit všechno v Kristu! Já jsem s vámi po všechny dny!

Katolická církev, v níž bylo Desetiletí duchovní obnovy zahájeno společným pastýřským listem biskupů a ordinářů Čech a Moravy 29. listopadu 1987, chápe tuto cestu zároveň jako přípravu na milénium mučednické smrti svatého Vojtěcha v roce 1997.

V tažení současného obnoveného úsilí k postavě tohoto prvního Čecha na pražském biskupském stolci má hlubší symbolický význam. Najde v první řadě o to, že je to prvý Čech vskutku evropského významu, že je spojen s počátky křesťanské kultury několika zemí Střední Evropy a patří k symbolům duchovní jednoty této důležité oblasti. Vojtěch je pro nás zejména rozhodný svědek a apoštol Ježíše Krista.

Na sklonku století, jež bylo nazváno temným (saeculum obscurum), byl tento český biskup proniknut reformními myšlenkami; vedl své kněze k mravní čistotě, neváhal tepat společenské zlořády i zvdli mocných a vedl svůj národ k obrodě celého života podle nároků evangelia.

Snad poprvé tehdy v Čechách zazněla výzva ke křesťanské opravdovosti a mravní poctivosti, k radikální reformě života, k proměně hlav a srdcí - výzva, která pak v dalších staletích se u nás v různých obměnách vrací, aby pozdvihovala národ z morálního úpadku a duchovní prostřednosti. Tato výzva patří k ústředním motivům celých českých duchovních dějin a míří i k samému jádru bolesti i nadějí naší doby.

Osud biskupa Vojtěcha, který zůstal v mnohém ve své vlasti odmítnut a nepochopen, který musel ze své země odejít a zemřít v cizině, je nám jakoby předznamenáním mnohých tragedií, rozkolů a nesvornosti v našich národních a náboženských dějinách. Oslava Vojtěchova milénia a celá desetiletá příprava musí proto tváří v tvář historické pravdě být zcela prosta jakéhokoli triumfalismu a světské vnůjškovosti. Má být cestou pokání a usmíření.

Při pohledu do naší minulosti máme všichni důvod k prosbám o milosrdenství a odpuštění Boží, a katolická církev si nezakrývá svůj podíl viny na bolestných stránkách našich dějin (jak o tom promluvil např. kardinál Beran na II. Vatikánském sněmu v souvislosti s upálením Mistra Jana Husa a s násilím při rekatolizaci Čech v době pobělohorské). Přejeme si, aby dílo Desetiletí přispělo k tomu, abychom sváry minulosti nepřenášeli přes práh nového tisíciletí.

Bratři a sestry, uvažme, jaká uzdravná síla by se probudila a životadárně rozproudila do celého organismu našeho národa, kdyby každé živé křesťanské společenství, každý sbor a každá farnost, bez rozdílu denominací, přes hradby staletých předsudků odpovědělo - právě v celé bohaté škále svých tradic a duchovních zkušeností a v naprostém vzájemném respektu a úctě - na duchovní podněty těchto desíti let!

Katoličtí věřící si budou v jednotlivých letech Desetiletí duchovní obnovy připomínat také křesťanské svědectví českých národních světců a nalézat v nich určité ztělesnění stěžejní myšlenky roku. Tento specifický rys katolického přístupu k dílu Desetiletí může jistě např. evangelický účastník této obnovné snahy, zcela soustředěný na biblicky založená hlavní témata jednotlivých let, pomínout jako něco, co mu není vlastní. Možná však, že bližší poznání tohoto "oblaku svědků" (Žid 12,1), zejména těch, kteří stáli na počátku našich společných křesťanských dějin, může napomoci vzájemnému ekumenickému porozumění. Jak naznačuje vědomé spojení roku s tématem výchovy a vzdělání s 400. jubileem J.A.Komenského, také katoličtí věřící jsou otevřeni novému ocenění přínosu Kristových svědků v ostatních církvích.

Letošní vstupní rok Desetiletí má téma SLUŽBA ŽIVOTU. Chceme v něm hlouběji pochopit prikázání "Nezabiješ" a Kristovu výzvu "Milujte se navzájem, jako jsem já miloval vás". Chceme se zaměřit na rozvíjení Božího života v duších lidí i na službu životu lidskému od početí až do posledního dechu.

Křesťanské integrální pojetí života vede k úctě a k odpovědnosti vůči všem formám života; víra dává inspiraci a mravní sílu k obraně vůči všemu, co dnes život a jeho zdravý rozvoj ohrožuje.

So zvláštním důrazem se chceme v tomto roce služby životu postavit po bok všech, kdo se věnují službě nemocným a trpícím - ať už jsou to lékaři a ostatní zdravotníci, profesionální či dobrovolní nositelé pečovatelské a sociální služby, anebo ti, kteří se obětavě věnují starým, nemocným či postiženým ve svých rodinách a ve svém okolí. Víme, že je mezi nimi mnoho věřících lidí a uvědomujeme si, že i ti, kteří se ke Kristu nehlásí, přesto jsou mu právě prostřednictvím této služby nesmírně blízko ("cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili" Mt 25,40). Chceme všem těmto lidem projevit úctu a podporu modlitbou a spoluprací.

Jáme přesvědčeni, že křesťanství má velmi mnoho co dát všem, kteří na sebe berou službu nemocným a trpícím. Církev zde může čerpat z učení Ježíše Krista a z jeho poslání uzdravovat, které svěřil svým učedníkům (Mk 16,8), i ze své tisícileté zkušenosti všestranných služeb nemocným. (Nejen katolíci si vysoce váží ku příkladu svědectví řeholníků a řeholnic v této oblasti.)

Na podporu služby nemocným a trpícím se chceme zaměřit převážně ve druhé polovině letošního roku SLUŽBY ŽIVOTU. Chtěli bychom, aby tato snaha měla své duchovní ohnisko v TÝDNU MODLITEB ZA VŠECHNY, KTERÍ SLOUŽÍ NEMOCNÝM A TRPÍCÍM, který vyhlášíme od 1. října tohoto roku.

V tomto týdnu chceme společně ve světle Písma rozjímat o duchovních a mravních aspektech služby nemocným, starým, postiženým či jinak trpícím, soustředit přímluvné modlitby za všechny, kteří tuto službu konají a promýšlet i nové způsoby a možnosti, jak věřící mohou na tomto poli konkrétně pomáhat a sloužit tak dobrou celou společnosti.

Chtěl bych jménem katolických věřících k této duchovní iniciativě upřímně pozvat všechny věřící a všechny lidi dobré vůle, aby byla dílem vpravdě ekumenickým v nejširším slova smyslu.

Kož je nám zkušenost duchovního společenství v tomto týdnu modliteb pak počátkem a východiskem dalších podobných setkání a i trvalejší spolupráce, abychom ve službě duchovní a mravní obnovy našeho národa prohlubovali své bratrství v Kristu a "usilovali o to, co slouží pokoji a společnému růstu." (Řím 14,19).

Kož všichni uposlechneme slov apoštola: "Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblecte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Předovším však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti. A ve vašem srdci ať vládne mír Kristův, k němuž jste byli povoláni v jedno společné tělo." (Kol 3,12-15)

V radosti z velikonočního vítězství Kristova
pozdravuji Vás všechny bratrským políbením

Váš

František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský
a primas český

Praha, Velikonoce 1988

TEOLÓGIA OSLOBODENIA - V DUCHU

P. Franciszek Blachnicki

Film Richarda Attenborougha nanovo uviedol do všeobecného povedomia život a dielo Mahátmu Gándhího. Karl Jaspers raz o Gándhího povedal: "Tento človek chcel nemožné: politiku prostredníctvom nenásilia. Dosiahol najväčší úspech. Stalo sa teda nemožné možným?... Jedinečná je na tom však podstatná skutočnosť, že sa jeden človek dobrovoľne a s rozhodnosťou pustil do politického boja spôsobom presahujúcim politiku."

To v konečnom dôsledku znamená spôsobom podľa evanjelia. Veď práve tam Gándhí našiel najhlbší prameň inšpirácie. Od tej doby sa snažili aj iní ísť touto cestou, napr. Martin Luther King a Lech Wałęsa. Môžeme hovoriť o "teológii oslobodenia" na základe ich sŕsčnosti a skúsenosti oslobodeneckých hnutí, ktoré inšpirovali. Nemá čo robiť s teológiou oslobodenia v podobe povestných smerov v Latinskej Amerike, ktoré sa snažia ospravedlniť násilie v boji za sociálnu a politickú slobodu odvolaním sa na evanjelium. Je to skôr teológia oslobodenia, o ktorej 21. febr. 1979 hovoril pri generálnej audiencii po návrate z Mexika pápež Ján Pavol II.: "Treba súhlasiť s veľkým súčasným teológom / myslí sa Hans Urs von Balthasar/, ktorý oprávnene požaduje teológiu oslobodenia s univerzálnou dimenziou. ~~Učenie o oslobodení má byť~~ Dielčie okolnosti môžu byť rôzne, skutočnosť slobody sama je univerzálna. Úloha teológie je nájsť pravý zmysel slobody v rôznych historicky ~~podlo-~~žených podmienkach, ktoré dnes existujú."

V tomto zmysle existuje tiež poľská teológia oslobodenia, ktorá sa opzvinula zo skúseností boja za slobodu v posledných desaťročiach, najmä v niekoľko posledných rokoch. Tento článok je pokusom predstaviť podstatu, hlavné prvky a dôsledky tejto teológie.

Poľskú teológiu oslobodenia môžeme plne pochopiť len na pozadí duchovnej situácie sveta alebo skôr postojev veriacich vo svete. Môžeme rozlíšiť v súčasnosti tri typické koncepcie. Prvé dve sú vlastne omyly, ktoré sa v dejinách vždy znovu objavujú ako pokusy vytvoriť spoločenstvo viery. Tretia odpovedá koncepcii viery založenej na Biblii, najmä na Novom zákone.

V prvej koncepcii sa viera chápe ako únik do budúcnosti. Veriaci sa stahuje do "vnútornosti duchovnej blaženosti" a necháva veci tohto sveta ísť svojou cestou. Vnútorňý osobný vzťah k Ježišovi ako Spasiteľovi sa považuje za podstatný prvok kresťanstva, ktorý naplnia človeka tak veľkou radosťou, že problémy tohto sveta sú zabudnuté. Je to, ako by v Ježišovi už človek našiel nebo na zemi. Je to sentimentálny prístup k viere, ktorý človeka odcudzuje realitám tohto sveta, ktoré sa odmietajú ako politika alebo ako "záujmy detí tohto sveta".

Toto je charakteristické napr. pre Ježišovo hnutie, ktoré sa vyvinulo v prostredí hippies. Tak je to tiež u niektorých skupín v charismatickej obnove /najmä v počiatkových štádiách ich vývoja/ a tiež v niektorých hnutiach v slobodných cirkvách. Všetky tieto javy môžeme popísať ako "Ježišovo hnutie". Také odlúčenie viery od účasti na záležitostiach tohto sveta sa môže objaviť aj tam, kde je viera povrchná a slabá, kde nie je vybudovaná na osobnom vzťahu ku Kristovi v Duchu Svätom, ale skôr na zvyku alebo na náboženskej výchove.

Následkom je tu istá schizofrenia medzi izolovanou náboženskou oblasťou vedomia a ostatným životom, ktorý sa vyvíja podľa vlastných noriem a nemá čo robiť s vierou. Bohužiaľ je to spôsob, ako mnoho praktikujuúcich katolíkov chápe svoju vieru. Po dlhšom čase vedie tento postoj obvykle k nevere.

Podľa druhého poňatia je viera vonkajšia, dodatočná motivácia sociálnej alebo politickej aktivity, ktorá predstavuje prvotný cieľ. V tejto koncepcii sa kresťanstvo a cirkvi pokladajú iba za užitočných podporovateľov sociálnej revolúcie v boji za oslobodenie. To platí predovšetkým pre tie hnutia v Južnej Amerike, ktoré môžeme zaradiť pod prapór "teológie oslobodenia". Sú tam pravda ajmenej radikálne hnutia, ktorých sociálne, ekonomické a politické aktivity prebiehajú v mene "kresťanstva". Predstavitelia týchto hnutí by sa mali pýtať sami seba, nakoľko je ich kresťanská angažovanosť opretá o duchovný základ a nakoľko je otvorená pôsobeniu Božieho Ducha. "atiaľ čo prvé poňatie viery sme mohli označiť ako "Ježišovo hnutie", môžeme toto druhé nazvať "Kristovo hnutie". "a vrcholí tu nestojí Ježišova osoba a osobný vzťah k nemu vierou, ale mesiášske činy, vyjadrené menom Kristus - Komazaný.

V skutočnosti Ježiš je Kristus a tak musí byť prítomný v našom poňatí viery. "ežiš,

Syn živého Boha, nás pozýva a cez svojho Ducha uschopňuje nás k osobnému stretnutiu a neskôr k zjednoteniu s ním. Súčasne nás volá, aby sme sa podieľali na jeho poslaní. Ako kresťania sme pomazaní spolu s ním, ktorý je Pomazaný. Tak nás pozýva k účasti na vykúpení sveta v našej dobe a situácii. "emôžeme teda pokladať svoju vieru za útek do oblažujúceho vzťahu ja-ty s ežišom, ale skôr za požiadavok zúčastniť sa s Kristom, Božím Služobníkom, na službe bratom, aby ich naša zodpovedná láska a ochota k obeti mohla viesť k vykúpeniu a oslobodeniu v sile Kristovho kríža. Osobný vzťah k Bohu cez Krista v Duchu Svätom je samozrejme trvalým zdrojom sily, odvahy a nadšenia pre službu oslobodenia.

Takto chápe vieru biblia: ako výzvu k vzťahu ja-ty s Bohom, ale tiež ako k pomazaniu pre službu zameranú na naplnenie Božieho plánu vykúpenia v tom "tu a teraz" našich dejín. Inými slovami, vieru treba chápať ako účasť sebauvedomenia Ježiša Krista, ktoré vyjadril na začiatku svojej mesiášskej činnosti v synagóge v Nazarete: "Duch Pána je nado mnou, lebo ma pomazal, aby som hlásal evanjelium chudobným. Poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení, a slepým, že budú vidieť; utláčaných prepustiť na slobodu, a ohlásiť Pánov milostivý rok." /Lk 4,18-19/.

Také chápanie ~~mnamy~~ kresťanskej viery je základom, na ktorom stoja niektoré hnutia dnešného kresťanstva. Možno ich nazvať hnutiami ežiša Krista. K tejto skupine ~~patrí~~ hnutí patrí Comunione e Liberazione, hnutie Focolare, Cursillo, charizmatická obnova vo svojich zrelých podobách a v Poľsku hnutie Svetlo a Život.

S v e d e c t v o o á z

Hnutie Svetlo-Život čiže hnutie oáz je nezávislé katolícke hnutie, ktoré pôsobí verejne, je riadené z jedného centra a šíri sa počelej zemi medzi mladými i dospelými. Je to jedinečný jav vo východnom bloku.

V roku 1981 sa letných 15-denných oázových táborov zúčastnilo viac než 45 000 ľudí. Asi 80% z nich boli mladí medzi 15 a 18 rokmi. V roku 1982 bola účasť ešte väčšia napriek výnimočnému stavu.

Oázou myslím zvláštnu metodu duchovných cvičení a učenia vypracovanú za mnohé rokov skúseností a založenú na osobnom stretnutí s Bohom cez Krista v Duchu Svätom. Počas 15 dní pobytu sa účastníci učia osobnému vzťahu k Bohu prostredníctvom biblie, modlitby a bohoslužby. Prežívajú tiež bratské kresťanské spoločenstvo s inými v malých skupinách. Je sa to v duchu vzájomnej služby, v snahe žiť a g a p é, nesebeckú lásku utváranú podľa Kristovho príkladu. Počas oázového tábora je prakticky každý účastník dovedený k objaveniu kresťanstva ako nového života. To má za následok hlbokú radosť, premenu života a horlivú snahu zdieľať túto skúsenosť s inými. Po oázových pobytach sa formujú malé skupiny, ktoré sa snažia pestovať nový štýl života na farskej úrovni. Oázových pobytov sa za posledných 12 rokov zúčastnilo asi 300.000 ľudí. Po oázové skupiny existujú v 2000 farnostiach. Existujú tiež rodinné oázy, z ktorých sa vyvinula vetva hnutia "Živá cirkev". Obsahuje okolo 500 rodinných krúžkov, každý asi s 5-7 rodinami. Asi 40% všetkých kňazských povolání v Poľsku vychádza dnes z oázového hnutia.

Návštevníci zo zahraničia sa vždy znovu pýtajú, ako je to možné, že také hnutie mohlo vzniknúť a pretrvať v komunistickom a totalitnom štáte. Tajomstvo leží v princípe, ktorý sme dôsledne/oddržovali a ktorý je podstatnou charizmou hnutia. Môže sa vyjadriť dvomi slovami: Svetlo - Život /grécky Fós - Zoé/. Tieto dva novozákonné pojmy sa predstavujú v podobe kríža. Pripomína to nerozdeliteľnú jednotu svetla a života. Svetlom myslím svetlo porozumenia, svedomia, Božieho slova a konečne zosobnenie Ježiša Krista ako svetlo sveta. A toto svetlo sa musí žiť. Musí sa prijať ako záväzné pravidlo života. Nehovorím o svetle a o živote, ale skôr o svetle, ktoré nemožno odlúčiť od života a ktoré sa stáva svetlom života. V hnutí a okolo neho žije vytrvalá snaha viesť ľudí k tomuto postoj. Aby sme to dosiahli, potrebujeme predovšetkým odvalu. Musíme byť schopní prekonať strach, ak máme niesť svedectvo životu vo svetle. Preto je súčasťou skúsenosti hnutia Svetlo-Život kríž, v ktorom vidíme silu k prekonaniu strachu. Životom vo svetle cez prekonávanie strachu a nesenie vlastného kríža sa vyjadruje podstata ľudskej slobody a pravá cesta oslobodenia. Človek je slobodný, keď má odvalu dosvedčovať pravdu a žiť pravdou bez ohľadu na utrpenie a obeť. Hnutie Svetlo - Život vyvstalo z úsilia žiť v zhode s týmto princípom.

Všetko, čo hnutie robí tým čím je, bolo od samého začiatku v Poľsku zakázané a ile-

gálne. V komunistickom systéme smie len strana dávať program a viesť sily, ktoré formujú spoločnosť. Najmä to platí o práci, ktorá sa týka mládeže. Táto zásada je zabezpečovaná radom zákonov a iných noriem. Kresťanské hnutie Svetlo - Život sa formovalo a rástlo bez ohľadu na tieto okolnosti. Riadili sme sa jednoducho zásadou, nepýtať sa nikdy, čo máme dovolené robiť, ale skôr robiť to, čo ako kresťania, ktorí chcú žiť evanjelium v slobode Božích detí, robiť musíme. Nikdy sme nepripustili, aby nám strach zabránil robiť to, čo sme cítili, že musíme robiť ako Kristovi učeníci.

Vo vojvodstve Nowy Sącz prebiehali dve tretiny oázových pobytov. Pred niekoľkými rokmi tam došlo k pokusu rozložiť tábory pod zámienkou, že sú ilegálne. Miestne úrady poslali vedúcim táborov asi 70 písomných nariadení prikazujúcich do 24 hodín tábory zavrieť. Ani jeden tábor sa nerozišiel. Moderátori, najčastejšie kňazi, pokynuli miestnym úradom toto vysvetlenie: Oázy sú založené na Božom zákone, na medzinárodných konvenciách o ľudských právach a na slobodách zaručených poľskou ústavou. Oázy sú preto legálne, zatiaľ čo pokusy ich rozpustiť sú nelegálne. Preto nemôžeme poúvnuť. Budeme ďalej pokračovať vo svojom programe. Ak pridáte s mocou, aby ste nás vyhnali, nebudeme proti vám ako kresťania bojovať silou, ale sa budeme za vás modliť a budeme sa radovať, že môžeme trpieť pre spravodlivosť." Ani raz sa miestne úrady nepokúsili prísť a vyhnúť nás.

Tak hnutie rástlo a silnelo natoľko, že sa už stalo nemožným, aby úrady bránili činnosti administratívnymi prostriedkami. Objavil sme cestu ľudskej a spoločenskej slobody bez použitia sily, prostredníctvom svedectva viery a života podľa viery.

S v e d e c t v o p o ľ s k e j c i r k v i

Po II. svetovej vojne sa v dôsledku jaltskej dohody stalo Poľsko súčasťou sovietskej sféry. Cirkev sa ocitla v neustálych konfrontáciách s komunistickým systémom vnútorných zemí. Je to totalitný bezbožný systém riadený tzv. nomenklatúrou oprenou o stranu a štátnu administratívu, ktoré tvoria vládnu skupinu. Táto skupina má jediný cieľ: dosiahnuť absolútnu moc / a udržať ju / nad všetkými ľuďmi a nad všetkými sférami života. K dosiahnutiu takej moci treba rozložiť všetky štruktúry a sily, ktoré jej oponujú. Ľudia preto sa musia zmeniť v pddaných, ktorí nesledujú žiadne vlastné ciele a nehľadajú iné hodnoty okrem tých, ktoré sú podriadené cieľom a hodnotám systému vládnucej strany, nomenklatúry. Spoločensky významné pozície sú obsadené členmi nomenklatúry, aby bola zaručená totálna kontrola všetkých oblastí života. Monopol nomenklatúry na komunikačný a výchovný systém odrezáva ľudí od hodnôt pravdy, histórie a tradície a od koreňov kultúry, predovšetkým kresťanskej kultúry. Prostredníctvom lži a jednostrannej propagandy sa nomenklatúra snaží vnútiť názory a chovanie, ktoré ľudí pretvára v nemysliace nástroje vládcov. Následkom monopolu v hospodárstve sa ľudia dostávajú do závislosti na štáte vo všetkých životných potrebách, takže môžu byť ľahko manipulovaní. A predovšetkým, rozsiahly bezpečnostný systém zaviedol vládu teroru. Výsledkom je dokonalý systém zotročenia, ktorého hlavnými piliermi je lož a strach.

V týchto podmienkach sa pre jednotlivca aj pre národ stáva prvotným problémom slobody, ľudských práv a ľudskej dôstojnosti. Cirkev hrala podstatnú úlohu v zápase o slobodu a ľudskú dôstojnosť proti sovietskemu totalitnému mocenskému požiadavku. Stavala sa proti absolútnym nárokom na moc zo strany komunistického štátu a dovoľavala sa vyšších zákonov, mravných hodnôt a náboženstva. Vždy demaskovala faloš a odsudzovala nespravodlivosť. Vo svojich podstatných pastierskych funkciách nebola podrobená nomenklatúre. Prelomila informačný monopol pomocou svojich mass médií, kazateľne, prelomila výchovný monopol sieťou náboženskej výchovy a katechézy. Cirkev sa pre národ stala jediným útočiskom, oporou v duchovnom zápase za slobodu, obhajkyňou práv a dôstojnosti človeka. Štát neuspel s obmedzovaním bohoslužieb cirkvi ani s redukciou viery na púhu súkromnú záležitosť jednotlivca. Rokmi sa formoval poľský postoj k viere, ktorý z nej urobil bezprostrednú oporu a základňu všedného života a základ najdôležitejších životných otázok.

Celé zväzky bude treba napísať o každodenných bojoch cirkvi za posledných 35 rokov. Boli to nespočetné príklady boja o náboženské vyučovanie na školách, o právo poviesť kríž na stenu triedy, o povolenia k stavbe kostolov a katechetických stredísk, o slobodu pre náboženské procesie a púte, o katolícku tlač a literatúru, o právo pracovať so študentami a rôznymi laickými skupinami aj o verejné kresťanské kultúrne podniky. Cirkev a viera sa stali odrazovými mostíkmi pre mnohé sociálne a charitatívne aktivity, ako napr. kampaň proti alkoholizmu, interrupcií atď.

Z mnohých príkladov by som chcel vybrať budovanie kostolov, ktoré v priemýslskej diecéze organizoval biskup Ignacy Tokarczuk. V posledných 10 rokoch bolo v diecéze budované bez povolenia 150 nových kostolov. Keď bol biskup vyzvaný, aby toto ilegálne budovanie vysvetlil, povedal: "Podľa našich pastoračných princípov ľudia nemajú mať ďalej ako

pol hodiny cesty do kostola. To znamená, že by som vo svojej diecéze mal vybudovať ešte 20 kostolov. V nasledujúcich 3 rokoch tento plán splním a potom vás nechám na pokoji."

Od komunis_tického prevzatia moci v Poľsku plnila cirkev veľkú úlohu výchovy ľudu k aktívnej viere, ktoré má vzťah ku každodennému životu. Viera ako únik pred skutočnosťou v Poľsku nemá miesto. Skupiny duchovnej obnovy tomuto pokušeniu nepodľahli. Pre cirkev v Poľsku nepredstavuje fundamentálny problém ani pokušenie angažovať sa v sociálnych a politických aktivitách bez základu v hlbokom duchovnom živote. Pokusy štátu utvoriť "katolícke" hnutie voči nemu loyálne, boli diskreditované hnutím Pax. Nemôže byť pochyb o tom, že cirkev svojím zápasom za duchovné oslobodenie a za ľudské práva hlboko ovplyvnila hnutie Solidarity.

S v e d e c t v o S o l i d a r i t y

Všeobecne sa uznáva, že poľské hnutie za práva pracujúcich a slobodu, Solidarity možno pochopiť len v kontexte s úlohou cirkvi a náboženstva v dejinách a v živote poľského národa. Povaha tejto súvislosti sa ale často nevidí v náležitej hĺbke a vyžaduje ujasnenie. Je neprimeraným zjednodušením tvrdiť, že národné a katolícke elementy boli v poľskej histórii a zbožnosti silné a že toto spojenie si uchovalo silu do súčasnosti.

Verím, že totožnosť medzi metódami, ktoré vo svojom zápase používa Solidarity, a kresťanskými postojmi a hodnotami sa dá vysvetliť tým, že je to zápas o základné ľudské práva, a ako taký je súčasťou boja cirkvi. Počas tohto boja od konca vojny cirkev usmerňuje pozornosť ľudí na hodnoty ľudskej dôstojnosti a slobody a robí ich voči nim vnímavými. Ukazuje tiež, ako treba za tieto hodnoty odvážne bojovať - v duchu evanjelia bez nenávisťi alebo násilia, ale so ctou, silou a láskou. Klúčom k pochopeniu revolúcie poľských robotníkov, ktorá v krátkom čase priviedla do odborového zväzu Solidarity vyše desať miliónov ľudí, nemožno hľadať výlučne v sociálnych a politických koncepciách. Hnutie Solidarity je v podstate duchovná revolúcia, vyvolaná predovšetkým ako odpoveď na násilné potlačenie ľudskej dôstojnosti a práv, a v tomto zmysle je celkom novým javom v súčasnej sociálnej histórii.

V samotnom strede tohto mimoriadneho protestného hnutia je duchovná hodnota pravdy. Revolúcia Solidarity je protestom proti lži, proti nepravdivosti komunistického systému. "Poliaci potrebujú pravdu rovnako ako potrebujú uhlie", povedal Lech Wałęsa ako odpoveď západnému novinárovi, ktorý sa ho pýtal, prečo poľskí baníci nepracujú intenzívnejšie, aby zvýšili produkciu uhlia. Vo vedomí štrajkujúcich a bojujúcich máš je hlboko zakorenené intuitívne nie vždy jasne formulované presvedčenie, že človek je slobodný, keď svedčí o pravde, ktorú pozná a uznáva. Sovietsky systém zotročenia, ktorý je založený predovšetkým na lži, v nich vyvoláva hlbokú túžbu po oslobodení prostredníctvom pravdy. Táto túžba sa stala zvlášť silnou v posledných rokoch, keď príklad zápasu gdaňských robotníkov za slobodu rýchlo nadchol celý národ a prelomil bariéru strachu. Strach je jednou z opôr sovietskeho systému; je to strach, ktorý ľuďom nedovoľuje svedčiť o pravde a žiadať svoje práva. Poľskí robotníci a prakticky celý poľský národ poznal a zakúsil cestu k oslobodeniu, cestu pravej ľudskej slobody, ktorá vedie cez odvážne svedectvo pravde a prekonanie strachu.

V centre poľskej revolúcie je tiež ďalšia hodnota, ktorá je symbolicky vyjadrená krížom. Štrajkujúci robotníci postavili pred gdaňskými lodenicami pomník kolegom zavraždeným roku 1979 vo tvare troch krížov korunovaných tromi kotvami ako znakmi nádeje. Kríž na námestí Víťazstva vo Varšave, pod ktorým kázal pápež Ján Pavol II. a pod ktorým prijímal v truhle zomrelý kardinál Wyszynski hold celého národa ako duchovný vodca; kríž z kvetov na tom istom námestí; kríž pred vstupom do dolu Wujek v Katoviaciach, kde bolo v decembri 1981 zabitých sedem baníkov - to všetko sú

symboly hlbokého presvedčenia, ktoré je vlastné poľskému poňatiu boja za slobodu. Je to presvedčenie motivované vierou, že utrpenie pre pravdu má zmysel, ba aj obeť života pre ňu, že víťazstvo vo vzkriesení možno dosiahnuť len cez kríž. Preto kdekoľvek ľudia prelievali krv a položili životy za pravdu a slobodu, boli vztýčené kríže, horia tam stále sviece a sú tam čerstvé kvety ako znamenie nádeje vo vzkriesenie.

Križ tiež vyjadruje ďalšiu základnú črtu: Ideu boja za oslobodenie bez nenávisti, bez použitia násilia a s ochotou odpustiť. V auguste 1980 objavili poľskí robotníci cestu oslobodenia bez použitia násilia a tak sa stotožnili s hnutím nenásilia. Tento postoj sa už mnohokrásy osvedčil. V mnohých dramatických situáciách sa poľskí robotníci už nedali vyprovokovať ku krvavým konfrontáciám. Mnohokrásy vodcovia Solidarity varovali pred terorizmom a užívaním násilia, otvorene vyslovovali svoju ochotu odpustiť a ustúpiť, keby diktátori ukázali dobrú vôľu zmeniť smer a začať dialóg. Z toho vidno, že poľská revolúcia je založená na kresťanských hodnotách a postojoch.

T e o l ó g i a o s l o b o d e n i a a e v a n j e l i z á c i a .

V svedectve oázového hnutia, poľskej cirkvi ako celku a poľského hnutia Solidarity vidno inšpiráciu vierou a evanjeliom. Postoj, ktorý sa z nich rozvinul, sa v totalitnom ateistickom štáte stal politickou realitou jednoducho preto, že sa takto rozširuje sféra osobnej slobody všetkých, ktorí sa odmietajú skloniť pred absolútnym nárokom na moc zo strany vedúcich politických síl. Keď ľudia za týchto okolností odvážne prehlasujú, že "musia poslúchať viac Boha než ľudí" /por. Sk 4,19/, dochádza k oslabeniu tohoto nespravodlivého zneužitia moci. Mámna myslí "pustiť sa do politického boja spôsobom presahujúcim politiku". Máme ale do činenia so skutočnosťou a skúsenosťou, ktorú nemožno označiť jednoducho ako politickú, pretože tu nie je politická motivácia a nesledujú sa priame politické ciele. Musíme sa skôr snažiť pochopiť tieto javy cez koncepciu teológie oslobodenia.

Pretože táto teológia je priamo spojená s historickou skúsenosťou poľského národa a cirkvi, mali by sme hovoriť o poľskej teológii oslobodenia v rámci univerzálnej teológie oslobodenia, po ktorej ľudia volajú. Na druhej strane môžu poľské skúsenosti poslúžiť ako rámec pre utvorenie takej teológie oslobodenia.

Vyššie popísané skúsenosti rozhodne nepatria minulosti. Situácia sa v Poľsku po zavedení výnimočného stavu 13. decembra 1981 v zásade nezmenila. Duchovný zápas za oslobodenie pokračuje prostredníctvom hnutia Svetlo - Život, prostredníctvom cirkvi a podzemnej Solidarity. Väčšie nasadenie represívnych prostriedkov prinesie hlbšiu motiváciu zápasu za slobodu a jasnejšie stotožnenie s krížom. V posledných rokoch obohatili poľskú cirkev a národ početné príklady odvážneho svedectva pravde.

V hnutí Svetlo-Život sa pociťuje predovšetkým, že medzi evanjelizáciou a oslobodením je veľmi úzke a podstatné spojenie. Evanjelium je vo svojej podstate dobrá zvesť o oslobodení človeka, ktoré, ako sa hlása, už nastalo. Hociaký pokus o evanjelizáciu, ktorý by nebol schopný dať odpoveď na problém oslobodenia v danej existenciálnej situácii, by bol mylný. Taká evanjelizácia bude neúspešná, pretože nemá silu k tomu, aby sa ľudí dotkla, aby ich zaujala a inšpirovala. Tak by evanjelizácia ostávala iba slovnou inštrukciou, propagáciou jednej ideológie spomedzi mnohých, ktoré sa ponúkajú. Kľúč k úspechu evanjelizácie je v schopnosti spojiť evanjelium s problémom oslobodenia ľudu teraz a tu.

Toto chápanie evanjelizácie viedlo v Poľsku k tomu, že je tu úzke spojenie s pravdou, s krížom a s koncepciou prekonania strachu. Poľská teológia oslobodenia vidí svoje jadro v prísľube Pána: "Pravda z vás urobí slobodných ľudí" /Jn 8,32/. Pravda je podstatným prvkom ľudskej

slobody. Každý človek je bytosťou závislou na pravde a je slobodný, keď pozná a uznáva pravdu. Preto Kristus hovorí: "Ak ostanete v mojom slove, budete naozaj mojimi učeníkmi, poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí." /Jn 8,31-32/.

Byť a vytrvať v pravde znamená niest' svedectvo o pravde vo svojom živote a žiť podľa pravdy. K tomu je potrebné prekonať strach, ktorý nám bráni hovoriť a žiť pravdu. Preto je kríž ako znamenie pripravenosti k obeti kľúčovým prvkom teológie oslobodenia. Človek dostáva odvahu vydávať svedectvo pravde, keď je ochotný k obeti pre pravdu, hoci aj k takej obeti života, akú priniesol Kristus.

Vyvstáva otázka: Ako možno dospieť k ochote trpieť a niest' kríž? To vedie k chýbajúcemu prvku v teológii oslobodenia. Týmto prvkom je dôvera v Boha, viera a láska k Bohu, ktorý prijíma a odmeňuje našu ochotu k obeti prameniacu v detinskej láske a dôvere a v novom živote zo vzkriesenia. Taká dôvera v Boha v hodine smrti je aj Kristovým postojom na kríži. Každý musí zaujať tento postoj, ak chce dosiahnuť vnútornú slobodu. Inak povedané, treba mať účasť na vzťahu Syn - Otec v Kristu.

Nový zákon tiež vyjadruje problém ľudskej slobody pomocou myšlienky, že sme Božie deti: "...všetci ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi. Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: "Abba, Otče!" /Rim 8,14-15/. Podobnú vec čítame v liste Galaťanom: "Tak aj my, keď sme boli maloletí, slúžili sme podriadení živlom sveta. Ale keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom, aby vykúpil tých, čo boli pod zákonom, a aby sme dostali adoptívne synovstvo. Pretože ste synmi, poslal Boh do našich srdiec Ducha svojho Syna a on volá: "Abba, Otče!" A tak už nie si otrok, ale syn; a keď syn, tak skrze Boha aj dedič." /Gal 4,3-7/. Z týchto textov môžeme vidieť, že Písmo nepozná dvojicu otrok-pán, ale skôr syn-Otec.

Slobodná nie je osoba, ktorá vládne nad druhými ako nad otrokmi. Slobodný je skôr ten, kto ako syn slobodne vstupuje z lásky do služby Otcovi. Slobodný človek vyjadruje túto lásku službou iným, bratom; tak to robil aj Kristus. To je sloboda Božích detí a k tejto slobode nás Kristus oslobodzuje. Tieto poznatky, ktoré sú základnými princípmi a smernicami poľskej teológie oslobodenia, sú výsledkom skúsenosti ľudí, ktorí sa pokúsili nazeráť po novom vo viere a cez vieru situáciu v komunistickú krajinu. Z toho dôvodu sú tiež schopní osvetľovať nádej mnoho ľudí a národy a ukazovať im cestu vpred v trvalom zápase za oslobodenie.

Religion in Communists Lands 12,2, Summer 1984.

Pozn.red.:

Autor článku je zakladateľ hnutia oáz. Zomrel v nútenej emigrácii. V článku ide o typ oslobodenia pre druhý /socialistický/ svet, teda pre nás zaujímavejší než teológia oslobodenia vhodná pre rozvojové zeme /tretí svet/. Ale žiaľ, podmienky u nás sú dosť odlišné od podmienok v Poľsku, preto musíme hľadať asi vlastnú cestu, i keď princíp: nenásilie - je ten istý. Iné podmienky sú o.i.v tom, že

- hnutie oáz /z vonkajších i vnútorných dôvodov/ je u nás málo rozvinuté,
- hnutie Focolare u nás patrí skôr medzi "Ježišove hnutia",
- máme slabú, štátom značne manipulovanú hierarchiu,
- skoro nemáte praktických katolíkov medzi robotníkmi,
- ani len na Slovensku nie je priemerná religiozita tak vysoká ako v Poľsku; v celoštátnom merítku /a to je rozhodujúce/ je to ešte značne horšie.

Zdá sa, že "hnutím Ježiša Krista" u nás je laické apoštolské hnutie. Odporúčame meditovať: článok /úvahu/ Solženicyna: Nežiť so lžou, knihu Kingová: Můj život s M.L.Kingem, film "Gándhí".